

СЕМАНТИЧНА КЛАСИФИКАЦИЯ НА ПРЕДИКАТИТЕ ЗА СЪСТОЯНИЕ В БЪЛГАРСКИ

СВЕТЛА КОЕВА

ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

svetla@dcl.bas.bg

Обект на нашето изследване са предикатите за състояние, като основната цел, която си поставяме, е тяхната класификация, базирана на семантични характеристики. Представят се накратко различни класификации на предикатите за състояние, като най-общо могат да се обособят два вида: класификации, които групират предикатите (вкл. за състояние) на базата на общо свойство, например емоционални състояния, възприятия, когнитивни процеси и др., и класификации, които групират предикатите на базата на наличието или отсъствието на някаква семантична характеристика, например статичност, продължителност и под. В първия случай класификациите (ако са подробни) са противоречиви, защото не се основават на ясни критерии, а във втория – са много общи, доколкото обособените групи включват разнообразни по вид и съчетаемост предикати. В настоящото изследване представяме основните класове предикати за състояние, организирани в единна система, и ги илюстрираме с подходящи примери (като интересът ни е съсредоточен само към глаголните предикати, в които състоянието се изразява на лексикално равнище). Обособени са следните семантични характеристики на топикалния аргумент (семантичния субект по отношение на предиката, независимо от неговата синтактична реализация): психическо преживяване, физическо преживяване, съзнателно участие, одушевеност и неодушевеност. Въз основа на тях предикатите за състояние са класифицирани, а групирането дава възможност да се направят изводи за разпределението към постоянните и временните предикати за състояние, както и за синтактичната реализация на топикалния аргумент.

Ключови думи: предикати за състояние, постоянни и временни предикати за състояние, семантични характеристики на предикатите за състояние

A SEMANTIC CLASSIFICATION OF STATE PREDICATES IN BULGARIAN

SVETLA KOEVA

INSTITUTE FOR BULGARIAN LANGUAGE

BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

svetla@dcl.bas.bg

The object of study are state predicates and their classification based on semantic features. Different classifications of state predicates are briefly presented; in general, two types of classifications can be distinguished: classifications that group predicates

based on a common property, such as emotional states, perceptions, cognitive processes, etc., and classifications that group predicates based on the presence or absence of some semantic feature, such as stativity, duration, etc. In the former case, the classifications (if detailed) are contradictory, because they are not based on clear-cut criteria, and in the latter the classifications are very general, as the distinct groups include predicates that are diverse in type and compatibility. In this study we will present the main classes of state predicates in a unified system and will illustrate them with appropriate examples (focusing only on lexical states). The following semantic features of the topical argument (the semantic subject of the predicate, regardless of its syntactic realization) are distinguished: mental experience, physical experience, conscious participation, animacy and inanimacy. Based on them, state predicates are classified, and the grouping makes it possible to draw conclusions about the distribution of permanent and temporary state predicates, as well as about the syntactic realization of the topical argument.

Keywords: state predicates, individual-level and stage-level predicates, semantic characteristics of state predicates

Увод в проблематиката

Класификацията на глаголите в различни семантични групи предизвиква вниманието на редица изследователи, при това с незатихващ интерес през последните десетилетия. Обект на нашето изследване са предикатите за състояние, като основната цел, която си поставяме, е тяхната класификация, базирана на семантични характеристики. Известни са множество класификации както на глаголните предикати като цяло, така и на предикатите за състояние в частност. По-важните по отношение на това изследване ще бъдат представени накратко. За да се очертае кръгът от предикати, които ще бъдат включени в класификацията, е необходимо да се приеме работеща дефиниция за *състояние*, в чиято парадигма да се формулират класификационни признаци. Стремежът ни е да представим основните класове предикати за състояние, организирани в единна система, и да ги илюстрираме с подходящи примери (като в това изследване интересът ни е съсредоточен към глаголните предикати).

Състоянията продължават определен *период от време* според Зено Вендлер (Vendler 1967: 149), не изразяват процес и *не могат да бъдат определени като действия*. Посочва се, че много действия (както и някои постижения и изпълнения) имат производно значение за състояние (Vendler 1967: 152). Състоянието, че някой може да ходи или че някой може да вижда, е предпоставка да се извърши действието *ходя* или *виждам* (Vendler 1967: 156). Изхождайки от тази постановка, се ограничаваме само до „същинските“ глаголи за състояние, чието значение не може да се разглежда като предпоставка за наличието на процесно значение, т.е. глаголи като *куцам* и *ходя* се разглеждат само като глаголи за действие.

В по-нови изследвания състоянието се разглежда като комплекс от свойства, които са изводими от лексикалното значение или от граматично-

то значение и най-общо могат да се сведат до свойствата **константност** и **отворен край** (Michaelis 2011: 1360), което означава, че се различават лексикално маркирани състояния и състояния, които са образувани по граматичен път. Дадено изречение може да изразява ситуация за състояние, защото съдържа глагол за състояние (например *предпочитам*), поради морфосинтактичната си маркираност (например за страдателен залог, бележка на автора) или и двете. Състоянието се разглежда едновременно като перспектива (разглеждане на ситуацията отвътре) и наративна стратегия (позволяваща на говорещия да представи ситуацията извън предавания в изказването референтен интервал). Следният пример се използва (Michaelis 2011: 1360):

1. *She was filling out the form when her husband walked in.*

Тя попълваше формуляра, когато съпругът ѝ влезе.

за да се посочи, че липсата на промяна в рамките на даден времеви интервал и решението на автора на изказването да не предаде крайните точки на ситуацията, към която реферира, могат да се разглеждат по еднакъв начин (ситуацията в главното изречение от примера е представена с отворен край, подобно на състоянията: нито началото на събитието, нито неговата кулминация са налице във времеви прозорец, дефиниран от влизането на съпруга). Както се посочва (Michaelis 2011: 1360), разглеждането на състоянието като начин на представяне на ситуацията (нاراتивна стратегия) не е ново (Partee 1984; Dowty 1986). В посочените изследвания отделното твърдение се разглежда по отношение на интервала на истинност – времето, в което твърдението е вярно, или т.нар. референтно време (Reichenbach 1947). По-конкретно, твърди се, че предикацията за състояние включва своето референтно време, докато динамичната предикация е включена в референтно си време (Partee 1984). С други думи, дадено състояние съществува в даден момент, без да се знае кога е започнало или приключило (или дали е приключило) и изречение за състояние представя само част от ситуацията – тази, която попада в референтното време (Michaelis 2011: 1361). Следните примери илюстрират казаното (в 2. няма информация дали състоянието е започнало, или ще продължи след интервала на референтното време (*във вторник*) и е вярно във всяко време от интервала (Dowty 1986: 74), докато в 3. процесът е приключил в рамките на този интервал:

2. *Fred was at home on Tuesday, so he has an alibi.* (Michaelis 2011: 1361)
Фред **беше** вкъщи **във вторник**, следователно има алиби. (състояние)

3. *Fred traveled home on Tuesday.* (Michaelis 2011: 1361)
Фред **се прибра** вкъщи **във вторник**. (процес¹)

В обобщение се приема обща дефиниция за състояние, която има за цел да включва както лексикализираните състояния, така и граматически определени състояния: *състоянието включва своето референтно време и*

продължава в по-големи интервали от тези, за които се отнася твърдението (Michaelis 2011: 1361). Тази дефиниция е в синхрон с теорията на Доналд Даути (Dowty 1986). Приемаме широкото виждане за лексикално и граматично изразяване на състоянието и ще се ограничим до разглеждането само на лексикално маркираните състояния, затова ще се стремим да избягваме примери с глаголи в минало свършено или бъдеще време, както и в резултативни форми.

Кратък преглед на някои от класификациите на предикатите за състояние

Основната характеристика на част от предлаганите досега класификации е, че те се основават на семантични характеристики, за които не е ясно как се съотнасят една към друга, както и по отношение на дадена обща система. Тези характеристики се базират на обобщено семантично значение, което би трябвало да се отнася до всички представители на дадена група, например емоционални състояния, физически състояния и пр.

Следните групи (предикати / предикативи) за състояние са определени въз основа на изразяването на обобщено значение (Van Valin, LaPolla 1997: 115): **състояние или положение** (State or condition): *боледувам от*² (*страдам от*) ‘имам някакво (обикновено хронично) заболяване’³, **съществуване** (Existence): *съществува*⁴ ‘нещо е налице, има го’, **местоположение** (Pure location): *намира се* ‘нещо е постоянно разположено на определено място’, **възприятие** (Perception): *гледам* ‘възприемам със зрението си нещата около мене’, **знание** (когнитивност) (Cognition): *зная* ‘имам определена информация за някого или нещо’, **желание** (Desire): *желая* (*искам*) ‘имам желание нещо да се случи’, **пропозиционално отношение** (Propositional attitude): *вярвам в* ‘убеден съм в съществуването или истинността на нещо’, **притежание** (Possession): *имам* (*притежавам*) ‘собственик съм на нещо материално’, **вътрешно преживяване** (Internal experience): *чувствам* ‘изпитвам някакво чувство’, **емоция** (Emotion): *обичам* ‘изпитвам чувство на обич към някого или нещо’, **атрибутивност или идентификация** (Attributional | identificational): *висок е*. Само по себе си разделянето на предикатите за състояние в класове в зависимост от общата семантика на класа няма значение за тяхното описание, има значение предопределянето на общи семантични, а оттам и синтактични свойства, което трудно може да бъде вярно за групи с толкова широк обхват. Например глаголът *мразя* ‘изпитвам силна неприязън към някого или нещо’ и глаголният израз *изпитвам неприязън* ‘изпитвам антипатия, непоносимост към някого’ би трябвало да са в една група – тази на глаголите за емоция, но имат различна семантична и синтактична съчетаемост по отношение на несубектния си аргумент.

Също така се предлага и набор от признаци, посредством които могат да се опишат ситуационните класове: +/- статичност; +/- пределност; +/- миг-

новеност (Van Valin, LaPolla 1997: 92–93), като предикатите за състояние се характеризират най-общо с признаците: + статичност; – пределност; – мигновеност. Това донякъде представлява преход между двата типа класификации: тези, които се базират на общи семантични характеристики, изразени от предикатите, и тези, които се базират на набор от семантични признаци.

В друга класификация (Падучева/Paducheva 1996: 129–140) се различават следните основни класове предикати за състояние: **постоянни свойства и отношения** (*съдържа, граничи с* ‘даден обект се намира постоянно в пространствена близост с друг обект’), **временни състояния** (*гледам* ‘възприемам със зрението си нещата около мене’, *вони на* ‘нещо издава силна и неприятна миризма’) и **постоянни състояния** (*зная, обичам*). Определят се и два подкласа на т.нар. **обобщени състояния: занимания** (*крада* ‘крадец съм’) и **поведения** (*инатя се* ‘инат съм, упорит съм’) (Падучева/Paducheva 1996: 149–151).

Към постоянните свойства и отношения се изброяват следните групи (Падучева/Paducheva 1996: 129–135): **параметри на физически обекти**: *тежи* ‘нещо има определено тегло’, *съдържа* ‘нещо вмести нещо в себе си или включва нещо в състава си’; **пространствена връзка между неподвижни обекти**: *граничи с, лежи (намира се)* ‘нещо е постоянно разположено на определено място’; **постоянна връзка между факти или събития**: *основава се на* ‘нещо се определя от дадени твърдения, факти и под.’, *води до* ‘нещо има определен резултат или последица’; **други отношения** (като **принадлежност, част, идентичност, сходство, равенство, произход, предназначение**) **между обекти или между обект и множество от обекти**: *характеризира се* ‘нещо има специфични черти, свойства’, *различава се от* ‘нещо показва отличителни белези, особености при съпоставка с друго нещо’; **семиотична връзка между означаващо и означавано**: *гласи* ‘нещо има текстово съдържание с определен смисъл’, *обозначава* ‘нещо приписва наименование, характеристика и под.’; **свойство на даден клас**: *наброява* ‘нещо е с определен брой, количество’, *преобладава* ‘нещо се характеризира с по-голям брой, количество и под.’; **диспозиция или предразположение към действие или състояние**: *върви ми в (спори ми в)* ‘имам успех в нещо’, *скърца* ‘(за врата) при отваряне и затваряне се чува висок, остър, рязък звук’⁵.

Състоянията са разделени на два класа: устойчиви (като *зная*) и временни (като *блести (лъщи)* ‘нещо изглежда блестящо’), които се различават по своето езиково поведение. Всяка ситуация се характеризира с интервали, в които се извършва нейната времева локализация; например тези интервали са по-дълги за глагола *боледувам от*, отколкото за глагола *гади ми се (повдига ми се)* ‘имам позиви за повръщане’. За постоянните състояния дължината на интервала се увеличава (по същия начин, както при отнoшението на *пуша* към *пушач съм*), това означава, че постоянните състо-

яния са локализиращи в свързълги интервали (Падучева/Paducheva 1996: 136–137) (тук се наблюдава интерпретация на интервалната семантика, въведена от Дейвид Даути, Барбара Парти и др.).

Не всички класове еднозначно са определени като временни или устойчиви (Падучева/Paducheva 1996: 136–138). Към временните състояния се отделят: **наблюдавани състояния** (със специфична локализация във времето, произтичаща от присъствието на наблюдател): *блести (лъщи), вони на*; **физически и физиологични състояния**: *боледувам от, сърби ме* ‘имам дразнещо усещане по кожата’; **емоционални състояния**: *радвам се (на)* ‘изпитвам чувство на радост’. Част от приведените примери: за физически и физиологични състояния (например *боледувам от*); за емоционални състояния (например *радвам се (на), безпокоя се (за)* ‘изпитвам загриженост, притеснение за нещо или някого’, *вълнувам се (от)* ‘намирам се във възбудено душевно състояние поради преживяване на силни чувства’, *тревожа се (за)* ‘изпитвам безпокойство, тревога за някого или нещо’, могат да се причислят към постоянните предикати, а друга част от примерите за физически и физиологични състояния (например *бързам*) не могат да се отнесат към предикатите за състояние, доколкото могат да се употребяват като същински императиви⁶, тоест като директна заповед. Т. нар. **речеви състояния**: *обвинявам* ‘смятам, че някой е отговорен или виновен за нещо’⁷; *отричам* ‘не одобрявам някого или нещо’, са определени като временни, но според нас те могат да бъдат причислени към предикатите за състояние само с посочените значения, а не със значения за речева дейност като: *обвинявам* ‘твърдя, че някой е отговорен или виновен за нещо’ или *отричам* ‘не потвърждавам нещо’.

Към устойчивите състояния се обособяват **постоянни физиологични състояния**: *здрав съм* ‘намирам се в добро здравословно състояние’, *гладувам* ‘дълго време изпитвам глад’; **емоционални отношения и емоционални състояния**: *гордея се с* ‘изпитвам чувство на гордост от някого или нещо’, *обичам*.

Приема се, че **психичните състояния**: *вярвам в, зная, помня* ‘пазя в паметта си нещо преживяно, научено или някаква представа’, *разчитам на* ‘възлагам надежди на някого или на нещо’, могат да бъдат устойчиви или временни в зависимост от значението, което изразяват (Падучева/Paducheva 1996: 138).

Всеки глагол с точно определено значение може да бъде само от един вид, така постоянни предикати за състояние са глаголите *вярвам в, зная, помня, разчитам на* с така изброените значения.

Някои от класовете не са определени като устойчиви или временни, но бихме могли да предположим тяхното поведение на постоянни предикати. Това са т. нар. **интенционални и волеви състояния**: *желая (искам), жадувам за (копнея за)* ‘силно искам нещо да се случи или осъществи’, и **мо-**

дални състояния: *нуждая се от* ‘изпитвам необходимост от нещо’, *струва си* ‘нещо има смисъл или полза’.

Накрая се дефинират **обобщени състояния** по Зено Вендлер (състояния, възникващи на базата на продължителни дейности) с два подкласа: **занимания** (*крада, преподавам* ‘преподавател съм по определена дисциплина’) и **поведения** (*инатя се* ‘инат съм, упорит съм’, *кокетничка* ‘кокетен съм’). Последните два класа остават извън обсега на нашия интерес, тъй като спадат към процесите (действия, постижения и изпълнения, изразени с глаголи от несвършен вид), които имат производно значение за състояние, което от своя страна може да се разглежда като предпоставка да се реализира съответният процес (Vendler 1967: 152, 156), например характеристиката *крадец съм* предполага извършване на действието *крада*; характеристиката *инат съм* предполага извършването на действието *инатя се*. Трябва да се обърне внимание, че значенията, които привеждаме като илюстрация на съответните транспозиционни състояния, не се съдържат в речниците, а глаголите се възприемат в обичаен контекст със значенията си на дейности. Описаното от Зено Вендлер явление може да се разглежда като регулярна транспозиция на значение, ако контекстът я позволява.

Предложената от Елена Падучева класификация групира предикатите на основата на общо свойство, но в рамките на една група се оказват както глаголи, които имат различни аргументни обкръжения (брой и видове аргументи), така и такива, чиито еднакви аргументни обкръжения се характеризират с различни семантични отношения към предиката. Посочва се, че разделянето на състоянията на устойчиви и временни обикновено се предвижда от класа, например наблюдаваните състояния винаги са временни, а емоционалните състояния обикновено са постоянни (Падучева/Paducheva 1996: 137), но както се вижда, това разделение далеч не е непротиворечиво.

За да се разберат по-добре основанията за предлаганата класификация, трябва да се посочат накратко тестовете за разграничаване на постоянни свойства и отношения, устойчиви състояния и временни състояния. Те се основават на три главни компонента, въз основа на които се разграничават ситуационните типове при несвършените глаголи (свойства и отношения, състояния, неактивни процеси, дейности): +/- продължителност във времето, предполагаща локализация във времето; +/- динамичност, предполагаща наличието на различни фази, за разлика от статичността; +/- контролируемост, изразяваща способността на субекта да иницира и прекрати ситуацията, изразявана от предиката (Падучева/Paducheva 1996: 127). Съответно свойствата и отношенията (атемпоралните предикати) се характеризират с признаци: – продължителност във времето; – динамичност; – контролируемост, а състоянията – с признаците: + продължителност във времето; – динамичност; – контролируемост.

Наречието *сега* обозначава както обичайни, така и много дълги интервали и по тази причина възможността за комбинация с него служи като тест, който диагностицира атемпоралните предикати (**сега е предназначен, *сега е роднина на*), като ги отличава от останалите предикати, обозначаващи състояния (Падучева/Paducheva 1996: 131). Всички глаголи с изключение на атемпоралните описват ситуация, която е локализирана във времето, в някои случаи – не съвсем точно. Атемпоралните глаголи описват ситуация извън времето, по-точно, ситуация, която се локализира във времето само посредством времето на съществуване на своите участници, по тази причина към тези предикати не може да се добави наречието *сега*. Заклучава се, че атемпоралността представлява лексикографски релевантна информация, която трябва да бъде отразена в тълковните речници (Падучева/Paducheva 1996: 132). Много глаголи са атемпорални и в зависимост от субекта си, например *стоя* и *тежа* със субект лице са временни предикати, а с неодушевен субект са атемпорални (Падучева/Paducheva 1996: 132). Всъщност според нас това означава, че става въпрос за различни значения и следователно за различни глаголи. Израз за абстрактна локализация във времето може да се свързва с всички глаголи за състояние с изключение на атемпоралните (**в този момент, тя е руса*) (Падучева/Paducheva 1996: 133). Атемпоралните предикати не се съчетават с наречието *винаги*, докато устойчивите състояния се съчетават в минало време (Падучева/Paducheva 1996: 134) (за български става въпрос за минало свършено време и резултативните темпорални форми в минало неопределено време: **винаги е руса, *винаги зная, но винаги знаех, че; винаги съм знаел, че ...*, обаче съответните форми на т.нар. атемпорални предикати също се съчетават в минало неопределено време: *винаги е била руса, винаги е граничило с*).

Предлагат се и няколко теста за разграничаване на устойчиви състояния от временни състояния, които се реализират в определен интервал (Падучева/Paducheva, 1996: 137–141).

Изрази за време (например *в тази минута*) се комбинират само с временни състояния (Падучева/Paducheva, 1996: 137–138): **В тази минута боледуваше; В тази минута ухаеше на рози*. Ако се наблюдават случаи на съчетание с глаголи, изразяващи постоянно състояние, това означава, че тези глаголите се употребяват и със значение за временно състояние (Падучева/Paducheva 1996: 137). Адвербиални изрази за квантификация (например *често, два пъти*) не се комбинират с устойчиви състояния (Падучева/Paducheva 1996: 139), както и с постоянни свойства и отношения, а само с временни: **Често съществувам; *Два пъти зная тази формула; *Често имах къща; *Често го обичам*. Комбинация с адвербиални изрази за продължителност в определен интервал (като *цял ден*) е възможна само при временните състояния (Падучева/Paducheva 1996: 140–141): **Цял ден съ-*

*ществувам; *Цял ден зная тази формула; *Цял ден имам къща; Цял ден седя на дивана.*

Постоянните свойства и отношения съставляват подмножество от постоянните състояния (individual-stage). В литературата за предикатите за състояние обикновено свойствата (или свойствата и отношенията) се разглеждат заедно с постоянните състояния (Spenser, Zaretskaya 1998). Предлаганата от тях класификация надгражда в някаква степен предходните, доколкото се търсят и деривационни зависимости и се прави препратка с възможността за номинализация.

Друг тип класификации се базират на набор от основни свойства и съответното им наличие или липса в даден ситуационен тип. При класификацията на Емон Бах (Bach 1981) ситуационните типове се разделят на състояния и несъстояния. Състоянията, от своя страна, се делят на динамични (*седя* 'намирам се в неподвижно положение с опора под седалището', *стоя* 'намирам се в изправено положение', *лежа* 'намирам се в хоризонтално положение' и др.) и статични (*тиян съм, в Ню Йорк съм, имам (притежавам), обичам* и др.) въз основа на това дали могат да образуват продължителни темпорални форми в английски език, или не: само динамичните предикати за състояние могат свободно да образуват продължителни форми. Противопоставянето между динамични и статични предикати за състояние кореспондира с делението на временни (stage-level) и постоянни предикати (individual-level) (Carlson 1977: 170–171). Постоянните предикати са свързани постоянно с аргументите си независимо от времето, атемпорално. Временните предикати са епизодични, пространствено-временни отрязъци.

Хана Филип (Filip 1999: 727) обобщава, че има три фундаментални понятия, които са релевантни за определянето на ситуационните типове и които се повтарят по един или друг начин в почти всички класификации: промяна на състоянието, край, граница, времеви обхват. Те са достатъчни, за да разграничат четири основни класа, а именно: състояние, процес, продължително събитие (protracted event) и моментно събитие (momentaneous event). Свойството *хомогенност* (Vendler 1957: 144), въведено, за да различи действията, които протичат хомогенно, от достиженията и изпълненията, имплицитно се съотнася със структурата на времевите интервали, в които се реализират предикатите, и по този начин е свързано със свойството *подинтервал* (Bennett, Partee 1972: 72) и свойството *неопределена промяна* (Dowty 1979: 147), дефинирани в интервалната семантика като характерни свойства на динамичните ателични предикати (Filip 1999: 731). Подинтервал се характеризира по следния начин: „Ако глаголната фраза е главно изречение, което е вярно в някакъв интервал от време I, то изречението е вярно на всеки подинтервал на I, включително за всеки момент от време в I“ (Bennett, Partee 1972: 72).

Основната разлика между ситуационните типове се дължи на наличието или липсата на свойството *промяна на състоянието* (change-of-state) (Dowty 1979: 167, 185). За да се прецени дали е налице промяна на състоянието, е необходима информация за състоянието на света в два различни момента, т.е. за интервал ((Dowty 1979: 168). Най-общо, глаголите за състояние не водят до промяна, следователно нямат присъща граница или край и се характеризират с ателичност. Дейвид Даути предлага класификация на ситуационните типове, която се основава на следните темпорални свойства: неинтервал (терминът е на автора) (momentary) и интервал (interval); промяна (change) или липса на промяна (no change); определена промяна (definite change) и неопределена промяна (indefinite change); единична промяна (singular change) и комплексна промяна (complex change); агентивност (agentive) и неагентивност (non-agentive) (Dowty, 1979: 184). Така предикатите се разделят на състояния, действия, комплексна промяна (изпълнения или осъществявания) и единична промяна (постижения). Предикатите за състояние се делят на неинтервални предикати (momentary): временни състояния (stage-level statives) (*на масата съм, заспал съм*), които се изразяват с предикативи, и постоянни състояния (individual-level statives) (*зная, интелигентен съм*), и на интервални състояния (interval statives): временни предикати без промяна на състоянието (*стоя, седя, лежа*) (Dowty 1979: 163–184). Индикатор за разликата между неинтервалните и интервалните предикати е възможността да се образуват продължителни темпорални форми за английски, като интервални са част от предикатите за състояние и всички останали предикати. Двата класа неинтервални състояния кореспондират съответно с предикативи за състояние (*на масата съм*) и с постоянните стативни предикати (individual-level) (*зная, обичам*), докато всички интервални предикати кореспондират с временните предикати (stage-level) в теоретичния апарат на Грегори Карлсън (Carlson 1977: 170–171).

Доналд Дейвидсън (Davidson 1967: 92–93) приема, че глаголите за действие се характеризират с допълнителен скрит събитиеен аргумент (hidden event argument), посредством който действието може да се характеризира по отношение на начина, мястото и времето, в които се осъществява. Транзитивен глагол за действие въвежда не двуместно, а триместно отношение между субект, обект и скрит събитиеен аргумент (чиято променлива може да се реализира под формата на адвербиални модификатори, които характеризират събитието).

Анджелика Кратцер (Kratzer 1995: 128) анализира разликата между временни и постоянни предикати за състояние в рамките на противопоставянето: предикати със скрит събитиеен аргумент (4) и предикати без скрит събитиеен аргумент (5):

4. Manon is dancing on the lawn / this morning (Kratzer 1995: 128)

Манон танцува на моравата / тази сутрин.

[dancing(Manon,e) & on the lawn(e)] [dancing(Manon,e) & this morning(e)]

5. Manon is dancer. (Kratzer 1995: 128)

Манон е танцьорка.

dancer(Manon)

Глаголът *танцувам* се разглежда като предикат със скрит събитиеен аргумент, който е променлива, а **темпоралната** и **локативната** фраза се явяват пояснения към *танцувам*, тъй като са аргумент на променливата на скрития аргумент. *Танцьорка съм* е предикат, който не може да има скрит събитиеен аргумент, и съответно не получава модификатор.

Клаудия Майенборн също разделя предикатите за състояние на два типа: **предикати за състояние** (state verbs), представени от глаголи като *седя, стоя, лежа, спя* ‘намирам се в състояние на сън’ и *блести*, които представят ситуации от действителността в смисъла на теоретичните постановки на Доналд Дейвидсън (състояния на Дейвидсън), и **стативни предикати** (stative verbs), представени от глаголи и прилагателни като *зная, тежи, имам (притежавам), хубав, рус*, които не представят ситуации от действителността в смисъла на Доналд Дейвидсън (състояния на Ким; кимиански състояния) (Maienborn 2007: 2). Първата група са временни предикати за състояние, а втората – постоянни стативни предикати за състояние.

Предлага се следната диагностика за откриване на скрити събитийни аргументи (Maienborn 2019: 30) и следователно за различаване на временни предикати за състояние от постоянни стативни предикати. Временните предикати за състояние могат да бъдат инфинитивни компоненти (за английски, а за български – *да* изречение) на перцептивни глаголи. В такъв контекст не се срещат постоянни стативни предикати. Временните предикати за състояние могат да се комбинират с локативни адвербиални изрази за разлика от постоянните стативни предикати.

Постоянните стативни предикати се характеризират като кимиански състояния и като се надграждат предходни постановки (Kim 1969, 1976), се показва, че постоянните стативни предикати не се подчиняват на анализа на Доналд Дейвидсън. Предлага се следната лингвистичната диагностика за кимиански състояния (постоянни стативни предикати) (Maienborn 2019: 30): езиковите изрази, с които се представят кимиански състояния, не могат да бъдат инфинитивни компоненти на перцептивни глаголи (за български – *да* изречения), не се комбинират с локативни модификатори и езикови изрази, представящи допълнителни участници, комбинират се с темпорални модификатори и са достъпни за анафорична референция. Представената диагностика е надеждна за разграничаването на двата основни типа състояния: временни предикати за състояние (Дейвидсонови състоя-

ния), за които е характерен скрит събитиеен аргумент, и постоянни стативни предикати (кимиански състояния), които не могат да се интерпретират със скрит събитиеен аргумент. По тази причина ще я използваме в нашето изследване.

Семантична класификация на предикатите за състояние в български

За да предложим семантична класификация на предикатите за състояние в български, последователно преминаваме през следните стъпки:

– обща характеристика на глаголите, които могат да се реализират като предикати за състояние;

– подбор на представителна група глаголи, идентифицирани с кратки значения;

– проверка на лингвистичните тестове, формулирани от Клаудия Майенборн, върху избраното множество от глаголи и диференцирането им в две основни групи: постоянни и временни предикати за състояние;

– дефиниране на специфични свойства, въз основа на които ще бъде направена семантичната класификация;

– допълнително разделяне на избраните глаголи в групи в зависимост от избраните класификационни критерии.

Кои глаголи в български могат да изразяват на лексикално равнище състояние

За руски се показва, че състоянията и непределните процеси се изразяват от глаголи от несвършен вид (Падучева/Paducheva 1996: 92). Глаголите имперфектива тангум могат да изразяват постоянни свойства и отношения (*съдържа, противоречи*), временни състояния (*гледам, вони на*) и постоянни състояния (*обичам, зная*) (Падучева/Paducheva 1996: 126).

За български се посочва, че непределните глаголи (при които липсва указание за някакъв предел) са само несвършени (*зная, лежа, гранича, тичам, нея*) (Ницолова/Nitsolova 2008: 248). От групата на глаголите за състояние може да се изключат всички глаголи от свършен вид и вторичен несвършен вид, което значително намалява броя на глаголите, изразяващи предикати за състояние. Приемаме, че едно от значенията на ситуационния тип състояние (постоянно състояние) отговаря на значението на част от първичните несвършени глаголи (без представка или наставка за несвършен вид: *зная*) и на част от несвършените глаголи, които са производни, но нямат съответен глагол от свършен вид (образувани с представки от първични глаголи от несвършен вид: *принадлежа*, с наставка *-н-* от стари славянски корени: *мръзна*, или с наставка за несвършен вид от съществителни или прилагателни: *студувам, живея, младея*). Съответно, временни състояния се изразяват от част от глаголите от несвършен вид, които се образуват с наставки от глаголни корени и имат съответен глагол от свършен вид: *седна – сядам, легна – лягам, видя – виждам* (Коева/Коева 2021a: 141–142).

Представителна група глаголи за състояние, които ще бъдат класифицирани

Ще разгледаме следната представителна извадка глаголи, всеки един от които е характеризирани с точно определено значение:

б. *аленее* ‘има ален цвят, изпъква с аления си цвят’⁸, *аленее се* ‘има ален цвят, изпъква с аления си цвят’, *бдя* ‘намирам се в будно състояние’, *безпокоя се (за)*, *блести (лъщи)*, *боледувам от (страдам от)*, *боли ме* ‘(за орган или част от тялото) мястото, в което някой усеща болка’, *будувам* ‘стоя буден’, *вижда ми се* ‘нещо ми изглежда по определен начин’, *води до*, *вони на*, *вълнувам се от*, *върви ми в (спори ми в)*, *вярвам в*, *гади ми се (повдига ми се)*, *гласи*, *гледам*, *гордея се с*, *граничи с*, *жадувам за (копнея за)*, *желая (искам)*, *зависи от* ‘нещо се намира в отношение на зависимост спрямо нещо или някого’, *зеленее* ‘има зелен цвят’, *зная*, *изглеждам като* ‘имам силно физическо сходство с нещо или някого’, *имам (притежавам)*, *искри* ‘излъчва ярка светлина’, *киселее* ‘(за храна) има доста кисел вкус’, *лежа*, *лежи (намира се)*, *липсва* ‘нещо не е налице някъде’, *лъщи*, *мразя*, *наброява*, *надявам се на* ‘очаквам с желание нещо да стане по определен начин’, *нуждая се от*, *обичам*, *обозначава*, *различава се от*, *обуславя се от* ‘нещо съществува или се проявява поради някакви условия, някаква причина’, *основава се на*, *отсъства* ‘нещо не е налице, не присъства някъде’, *отсъствам* ‘някой не е налице, не присъства някъде’, *подхожда за* ‘нещо е уместно, подходящо за нещо определено’, *помня*, *присъства* ‘нещо се намира на определено място’, *присъствам* ‘някой се намира на определено място’, *радвам се (на)*, *разчитам на*, *седя*, *сияе*, *сладни* ‘(за храна) има доста сладък вкус’, *слушам* ‘възприемам информация със слуха си’, *срамувам се от* ‘изпитвам неприятно чувство на срам от някого или нещо’, *спя*, *стоя*, *страхувам се от* ‘изпитвам страх от нещо, което чувствам като заплаха, източник на неприятности и т.н.’, *струва ми се* ‘нещо ми изглежда по определен начин’, *струва си*, *съдържа*, *съществува* ‘нещо е налице, има го’, *съществувам* ‘някой е налице, има го’, *тревожа се (за)*, *тежи* ‘нещо има определено тегло’, *тежи ми* ‘усещам тежестта на нещо’, *ухае* ‘мирише приятно, издава аромат’, *характеризира се* ‘нещо има специфични черти, свойства’, *харесвам* ‘намирам някого или нещо за приятно, хубаво, по вкуса ми’.

Глаголите са подбрани от различни класификации (Падучева/Paducheva 1996; Spenser, Zaretskaya 1998), както и от множеството глаголи, класифицирани като глаголи за състояние в Българския уърднет (Коева 2021b). Стремехът ни е да се обхванат както различните групи, които са обособени, така и специфични само за български глаголи, които трябва да бъдат включени в класификацията.

Проверка на лингвистични тестове

Използваме следните лингвистични тестове, за да разграничим постоянни от временни предикати за състояние в рамките на избраната група

глаголи, така, както са формулирани от Клаудия Майенборн (Maibenborn 2019: 30).

Първи тест: Временните предикати за състояние могат да бъдат комплементно да изречение на перцептивни глаголи. В такъв контекст не се срещат постоянни стативни предикати.

7.а. *Някой видя (възприе със зрението си) някого да: *отсъства* | *присъства* | *съществува* някъде; *знае* | *чувства* | *има* (*притежава*) нещо; *жадува за* (*копнее за*) | *желае* (*иска*) | *мрази* | *обича* | *помни* | *харесва* някого | нещо; *вярва в* нещо; *се безпокои* | *се тревожи* (за нещо); *се надява на* | *се радва на* | *разчита на* някого | нещо; *се гордее с* някого | нещо; *се вълнува* | *се срамува* | *се страхува* (*от* някого | нещо); *се нуждае от* | *боледува от* (*страда от*) нещо, *изглежда като* някого | нещо.

7.б. *Някой видя (възприе със зрението си) някого да го: *боли* | *сърби* нещо.

7.в. *Някой видя (възприе със зрението си) на някого да му: *се гади* | *се повдига*; *се струва* | *се вижда* | *тежи* нещо; *върви в* | *спори в* нещо.

7.г. *Някой видя (възприе със зрението си) нещо да: *тежи* | *си струва*; *липсва* | *лежи* (*се намира*) | *отсъства* | *присъства* | *преобладава* | *съществува* някъде; *граничи с* нещо някъде; *гласи* | *наброява* | *обозначава* | *съдържа* нещо; *води до* нещо; *подхожда за* нещо; *се основава на* нещо; *зависи от* | *се обуславя от* | *се различава от* нещо; *се характеризира с* нещо.

8.а. Някой видя (възприе със зрението си) някого да: *бди* | *будува* | *лежи* | *стои* | *седи* | *спи* някъде; *гледа* | *слуша* нещо.

8.б. Някой видя (възприе със зрението си) нещо да: *аленее* | *се аленее* | *блести* (*лъщи*) | *зеленее* | *искри* | *сияе*.

8.в. Някой усети (възприе с вкуса си) нещо да: *киселее* | *сладни*.

8.г. Някой усети (възприе с обонянието си) нещо да: *вони* | *мирише* | *ухае* (на нещо).

Глаголите, които не могат да бъдат в комплементно да изречение към глаголи за възприятие (7), изразяват постоянни предикати за състояния, а останалите – които могат (8), са временни предикати за състояние. Групите, в които са разделени, са в съответствие с броя и вида на задължителните им обкръжения.

Втори тест: Временните предикати за състояние могат да се комбинират с адвербиални изрази за място и начин, за разлика от постоянните стативни предикати.

9.а. *Някой: (*знае* | *чувства* | *има* (*притежава*) нещо; *жадува за* (*копнее за*) | *желае* (*иска*) | *мрази* | *обича* | *помни* | *харесва* някого | нещо; *вярва в* нещо; *се безпокои* | *се тревожи* (за нещо); *се надява на* | *се радва на* | *разчита на* някого | нещо; *се гордее с* някого | нещо; *се вълнува* | *се сраму-*

ва | се страхува (от някого | нещо); се нуждае от | боледува от (страда от) нещо, изглежда като някого | нещо) В ГРАДИНАТА | БЪРЗО.

9.б. *Някого го: (боли | сърби нещо) В ГРАДИНАТА | БЪРЗО.

9.в. *На някого му: (се гади | се повдига; се струва | се вижда | тежи нещо; върви в | спори в нещо) В ГРАДИНАТА | БЪРЗО.

9.г. *Нещо: (тежи | си струва; гласи | наброява | обозначава | съдържа нещо; води до нещо; подхожда за нещо; се основава на нещо; зависи от | се обуславя от | се различава от нещо; се характеризира с нещо) В ГРАДИНАТА | БЪРЗО.

9.д. *Някой: (отсъства | присъства | съществува някъде) БЪРЗО.

9.е. *Нещо: (липсва | лежи (се намира) | отсъства | присъства | преобладава | съществува) | граничи с нещо някъде) БЪРЗО.

10.а. Някой: (бди | будува | лежи | стои | седи | спи някъде; гледа | слуша нещо) В ГРАДИНАТА | БЪРЗО.

10.б. Нещо: (аленее | се аленее | блести (лъщи) | зеленее | искри | сияе) В ГРАДИНАТА | БЪРЗО.

10.в. Нещо: (киселее | сладни) В ГРАДИНАТА | БЪРЗО.

10.г. Нещо: (вони | мирише | ухае (на нещо)) В ГРАДИНАТА | БЪРЗО.

Глаголите, които не могат да се свържат с адвербиални изрази за място и време (9), изразяват постоянни предикати за състояния и обратно – тези, които могат (10), са временни предикати за състояние. Тук трябва да се направят някои уговорки. Глаголи като *липсва*, *лежи (се намира)*, *отсъства*, *присъства*, *преобладава*, *съществува*, *граничи с*, *отсъствам*, *присъствам*, *съществувам* и др. имат в аргументната си структура локативен аргумент, по тази причина тестът при тях се реализира само с адвербиалния израз за начин.

11.а. *Някой: (отсъства | присъства | съществува някъде) БЪРЗО.

11.б. *Нещо: (липсва | лежи (се намира) | отсъства | присъства | преобладава | съществува) | граничи с нещо някъде) БЪРЗО.

Също така предикати като *вони*, *мирише*, *ухае* могат да се срещат и със значение ‘някъде има миризма на нещо’ и в такъв случай локативният израз също е аргумент и не може да участва в теста.

12. В градината вони, мирише, ухае на рози.

Вижда се, че и трите теста разделят избраното множество от глаголи по еднакъв начин на постоянни и временни предикати за състояние. Предстои да видим дали тази подялба има отношение към семантичната класификация, която предлагаме.

Класификационни характеристики

Антон Цимерлинг следва разграничението между вътрешни (Зализняк/Zaliznyak 1992) и външни състояния: предикатите на вътрешното със-

тояние (13) обозначават действителна ситуация, свързана с референтен одушевен субект (наречен още приоритетен аргумент или семантичен субект) за определен период от време (Циммерлинг/Zimmerling 2018: 22). Външните състояния (14) означават ситуация, която има ясно дефинирани параметри „къде“ и „кога“ във външния свят и е без аргумент за приоритет (Циммерлинг/Zimmerling 2018).

13. *Вчера Иван был в ярости.* (Zimmerling 2018: 49)

Вчера Иван беше бесен.

14. *Вчера Иван был в городе.* (Zimmerling 2018: 49)

Вчера Иван беше в града.

Приемаме подхода да се предложи набор от признаци, които засягат приоритетния аргумент (Zimmerling 2017), но дефинираме приоритетния аргумент по друг начин. За да се отрази разликата и терминологично, въвеждаме термина топикален аргумент: топикален аргумент е аргументът, който е семантичен субект по отношение на предиката независимо дали се реализира като синтактичен субект и независимо дали е одушевен, или не.

Най-общо топикалният аргумент може да се представи във връзка с това дали се реализира посредством одушевен или неодушевен представител. Одушевените участници в ситуацията, които изразяват топикалния аргумент, се характеризират с обобщените свойства, например Агент, Експериментер и Пациент. Давани са множество определения за Експериментер, например: одушевно същество, което преживява вътрешни състояния като перцепция, когнитивни процеси, емоции (Van Valin, LaPolla 1997: 85). Подобно широко разбиране е подходящо за нашите цели и ни дава основания да обособим семантична характеристика **психическо преживяване**, което се отнася за всички случаи, в които топикалният аргумент възприема, мисли, иска, преживява и под. в рамките на характеристиката **одушевлено**. При предикатите за състояние може да се обособи група от предикати, при които преживяването на топикалния аргумент е свързано с физическо усещане, затова въвеждаме характеристиката **физическо преживяване**.

Изказвано е мнението, че предикатите за състояние, които се срещат с одушевен субект, може да са агентивни: *be polite* (учтив съм), *be a hero* (герой съм); *belong here* (принадлежи към); *sit* (седя, със субект човешко същество) (Dowty 1979), макар че и самият автор изказва съмнение доколко характеристиката е подходяща. Смятаме, че една от характерните особености при топикалния аргумент на предикатите за състояние е невъзможността да се свързва с агентивна характеристика. Все пак при предикати като *седя*, *стоя*, *лежа* топикалният аргумент, без да е агент, т.е. съзнателен инициатор на действието, се характеризира със **съзнателно учас-**

тие по отношение на ситуацията, която се изразява от предиката. Ясно е, че за трите характеристики, които въведохме: психическо преживяване, физическо преживяване, съзнателно участие, предпоставка е одушевеността на топикалния аргумент. От друга страна, характеристиките психическо преживяване, физическо преживяване и съзнателно участие са взаимноизключващи се. Следователно можем да имаме следния набор от семантични характеристики на топикалния аргумент при предикатите за състояние:

- + психическо преживяване;
- + физическо преживяване;
- + съзнателно участие;
- + одушевеност;
- одушевеност.

Класификация на подобрите глаголи в зависимост от избраните характеристики

С топикален аргумент, на който е присъща характеристиката **психическо преживяване**, се характеризират следните глаголи:

15. Постоянни състояния

15.а. Някой *знае* | *чувства* нещо; *жадува за* (*копнее за*) | *желае* (*иска*) | *мрази* | *обича* | *помни* | *харесва* някого | нещо; *вярва в* нещо; *се безпокои* | *се тревожи* (*за* нещо); *се надява на* | *се радва на* | *разчита на* някого | нещо; *се гордее с* някого | нещо; *се вълнува* | *се срамува* | *се страхува* (*от* някого | нещо); *се нуждае от* нещо.

15.б. На някого му: *се струва* | *се вижда* | *тежи* нещо.

С топикален аргумент, на който е присъща характеристиката **физическо преживяване**, се характеризират следните глаголи:

16. Постоянни състояния

16.а. Някой *боледува от* (*страда от*) нещо.

16.б. Някого го: *боли* | *сърби* нещо.

16.в. На някого му: *се гади* | *се повдига*.

С топикален аргумент, на който е присъща характеристиката **съзнателно участие**, се характеризират следните глаголи:

17. Временни състояния

17.а. Някой: (*бди* | *будува* | *лежи* | *стои* | *седи* | *спи* някъде; *гледа* | *слуша* нещо.

С топикален аргумент, на който е присъща характеристиката **одушевеност**, но не са присъщи някоя от характеристиките вътрешно преживя-

ване, физическо преживяване или съзнателно участие, се характеризират следните глаголи:

18. Постоянни състояния

18.а. Някой: *отсъства* | *присъства* | *съществува* някъде; *има* (*притежава*) нещо; *изглежда като* някого | нещо.

18.б. На някого му: *върви в* | *спори в* нещо.

С топикален аргумент, на който е присъща характеристиката **неодушевеност**, се характеризират следните глаголи:

19. Постоянни състояния

19.а. Нещо: *тежи* | *си струва*; *гласи* | *наброява* | *обозначава* | *съдържа* нещо; *води до* нещо; *подхожда за* нещо; *се основава на* нещо; *зависи от* | *се обуславя от* | *се различава от* нещо; *се характеризира с* нещо; (*липсва* | *лежи* (*се намира*) | *отсъства* | *присъства* | *преобладава* | *съществува*) | *граничи с* нещо някъде.

20. Временни състояния

20.а. Нещо: *аленее* | *се аленее* | *блести* (*лъщи*) | *зеленее* | *искри* | *сияе*; *киселее* | *сладни*; *вони* | *мирише* | *ухае* (на нещо).

Класификацията дава основание за следните изводи:

Само постоянните предикати за състояние **присъединяват** топикален аргумент с характеристика **психическо** преживяване, **физическо преживяване** или **одушевеност**. При предикатите с топикален аргумент психическо преживяване или одушевеност топикалният аргумент се реализира като синтактичен субект или синтактичен задължителен непряк обект. При предикатите с топикален аргумент физическо преживяване топикалният аргумент се реализира като синтактичен субект или синтактичен задължителен пряк или непряк обект. Постоянните предикати за състояние не присъединяват топикален аргумент с характеристика **съзнателно участие**, което означава, че само временните предикати за състояние присъединяват топикален аргумент с характеристика **съзнателно участие**, а синтактичната му реализация винаги е на субект в изречението. Предикатите с топикален аргумент с характеристика **одушевеност** могат да бъдат както постоянни, така и временни състояния, а топикалният аргумент винаги се реализира като субект в изречението.

Заключение

В изследването представихме класификацията на предикатите за състояния, която се базира на семантични характеристики, по-точно в рамките на двете основни групи – постоянни и временни предикати за състояния – обособихме подгрупи на базата на характеристиките на топикалният аргумент (семантичният субект по отношение на предиката, независимо от

неговата синтактична реализация): психическо преживяване, физическо преживяване, съзнателно участие, одушевеност и неодушевеност. В обособените подгрупи предикатите са разделени в зависимост от броя и вида на задължителните си обкръжения. По този начин постигнахме семантична класификация, която не се основава на много общи семантични свойства или на много общи семантични признаци. Предлаганата класификация е непротиворечива и може да бъде отправна точка за пълно семантично и синтактично описание на предикатите за състояние, при които състоянието се изразява на лексикално равнище.

Благодарности

Настоящият текст е резултат от изпълнението на научната програма на проекта „Онтология на ситуациите за състояние – лингвистично моделиране. Съпоставително изследване за български и руски“, подкрепен от Фонд „Научни изследвания“ (Договор № КП 06 РУСИЯ/23) по Програма за двустранно сътрудничество България – Русия 2020 г.

БЕЛЕЖКИ / NOTES

¹ За да не се усложнява допълнително изложението, действията, постиженията и изпълненията се означават общо като процеси.

² В примерите така наречените синтактични предлози (такива, които се употребяват винаги с даден глагол и без предлога глаголът не изразява значението си) са добавени от автора на изследването.

³ Примерите (както и при другите класификации) са подбрани измежду примерите, илюстриращи съответния клас, но значенията са предоставени от автора на изследването, като са адаптирани дефиниции от Българския уърднет. По този начин, от наша гледна точка се получава по-точна илюстрация, макар че не може да бъде дадена гаранция, че точно това значение са имали предвид авторите.

⁴ Глаголите, които нямат за дадено значение в парадигмата си форми за първо и второ лице, се дават от автора на изследването в основна форма в трето лице единствено число. В много случаи значенията на личните (с пълна парадигма на категорията лице) и третоличните глаголи се различават.

⁵ Това е един от примерите за транспозиционно значение за състояние при глаголи, изразяващи процеси.

⁶ Термините същински и несъщински императив са на автора на изследването и се употребяват съответно със значение: команда и пожелание.

⁷ Всички посочени примери, вкл. *поздравявам, протестирам, заплашвам*, според нас не могат да се класифицират като предикати за състояние, когато са употребени със значение за речева дейност.

⁸ Представят се само значенията, които не са въведени до момента.

ЛИТЕРАТУРА

Зализняк 1992: *Зализняк, Анна А.* Исследование семантики предикатов внутреннего состояния. München: Otto Sagner.

- Коева 2021a: *Коева, Св.* Предикати за състояние: свойства и лингвистични тестове. В: *Zeszyty Cyrylo-Methodiańskie*, 10, с. 137–157.
- Ницолова 2008: *Ницолова, Р.* Българска граматика. Морфология. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.
- Падучева 1996: *Падучева, Ел.* Семантически изследвания: Семантика времени и вида в русском языке; Семантика нарратива. Москва: Языки славянской культуры.
- Циммерлинг 2018: *Циммерлинг, А. В.* Предикативы и предикаты состояния в русском языке. – *Slavistična revija*. No. 1, с. 45–64.
- Bach 1981: *Bach, Emmon.* On time, tense, and aspect: An essay in English metaphysics. – In: Cole, Peter ed. *Radical pragmatics*, pp. 63–81, New York, Academic Press.
- Bennett, Partee 1972: *Bennett, Michael, Partee, Barbara H.* Toward the logic of tense and aspect in English. Santa Monica, CA: System Development Corporation, 1972, reprinted 2004, in Portner, Paul, ed. *Compositionality in formal semantics: Selected papers by Barbara H. Partee*, pp. 59–109, Oxford, Blackwell, 2004.
- Carlson 1977: *Carlson, Gregory N.* Reference to Kinds in English, doctoral dissertation, University of Massachusetts.
- Davidson 1967: *Davidson, David.* The Logical Form of Action Sentences. – In: Rescher, Nicolas ed. *The Logic of Decision and Action*, pp. 81–95, Pittsburgh, University of Pittsburgh Press.
- Dowty 1979: *Dowty, David.* Word Meaning and Montague Grammar: The Semantics of Verbs and Times in Generative Semantics and in Montague's PTQ. Dordrecht, Reidel.
- Filip 1999: *Filip, Hana.* Aspect, eventuality types, and nominal reference. New York: Garland Pub.
- Kim 1969: *Kim, Jaegwon.* “Events and their Descriptions: Some Considerations.” – In: Resher, Nicolas. ed. *Essays in Honor of Carl G. Hempel*, pp. 198–215, Dordrecht, Reidel.
- Kim 1976: *Kim, Jaegwon.* Events as Property Exemplifications. – In: Brand, M. & Douglas Walton eds. *Action Theory: Proceedings of the Winnipeg Conference on Human Action*, pp. 159–177.
- Koeva 2021b: *Koeva, S.* Bulgarian wordnet – How does it differ from the Princeton wordnet. – In: *Papers of BAS*, 8, 1, Prof. Marin Drinov Publishing House of Bulgarian Academy of Sciences, pp. 47–70.
- Kratzer 1995: *Kratzer, Angelika.* Stage-Level and Individual-Level Predicates. In: Carlson, Gregory N. & Pelletier, Francis Jeffry, eds. *The Generic Book*. 125–175. Chicago, London, The University of Chicago Press.
- Maienborn 2007: *Maienborn, Claudia.* On Davidsonian and Kimian states. – In: Comorovski, Ileana & Klaus von Heusinger. eds. *Existence: Semantics and Syntax*, pp. 107–130, Dordrecht, Kluwer.

- Maienborn 2019: *Maienborn, Claudia*. Events and states. – In: Truswell, Robert. ed. *The Oxford Handbook of Event Structure*, pp. 50–89, Oxford, Oxford University Press.
- Michaelis 2011: *Michaelis, L. A.* Stative by Construction. In: *Linguistics* 49(6), pp. 1359–1399.
- Mourelatos 1978: *Mourelatos, A. P. D.* Events, processes and states. – *Linguistics and Philosophy*, 2, pp. 415–434. Reprinted, 1981, in P. Tedeschi and A. Zaenen (eds.), *Syntax and semantics 14: Tense and aspect* (pp. 191–212). New York, Academic Press.
- Parsons: 1990: *Parsons, T.* Events in the semantics of English: A study in subatomic semantics. In: *Current Studies in Linguistics Series*, 19. Cambridge, MA: MIT Press.
- Partee 1984: *Partee, B.* Nominal and temporal anaphora. In: *Linguistics and Philosophy*, 7, pp. 243–286.
- Reichenbach 1947: *Reichenbach, H.* Elements of Symbolic Logic. New York, The Macmillan Company, pp. 287–298.
- Spencer, Zaretskaya 1998: *Spencer, A., M. Zaretskaya*. Stative predicates in Russian and their nominalizations. – In: *Essex research reports in linguistics* 22, pp. 33–66.
- Van Valin, LaPolla. 1997: *Van Valin, Robert D., Randy LaPolla*. Syntax: Structure, meaning and function. Cambridge, Cambridge University Press.
- Vendler 1957: *Vendler, Zeno*. Verbs and times. – In: *Philosophical Review*, 56, pp. 143–160.

REFERENCES

- Bach 1981: *Bach, Emmon*. On time, tense, and aspect: An essay in English metaphysics. In: Cole, Peter ed. *Radical pragmatics*, pp. 63–81, New York, Academic Press.
- Bennett, Partee 1972: *Bennett, Michael, Partee, Barbara H.* Toward the logic of tense and aspect in English. Santa Monica, CA: System Development Corporation, 1972, reprinted 2004, in Portner, Paul, ed. *Compositionality in formal semantics: Selected papers by Barbara H. Partee*, 59–109, Oxford: Blackwell, 2004.
- Carlson 1977: *Carlson, Gregory N.* Reference to Kinds in English, doctoral dissertation, University of Massachusetts.
- Davidson 1967: *Davidson, David*. The Logical Form of Action Sentences. – In: Rescher, Nicolas ed. *The Logic of Decision and Action*, pp. 81–95, Pittsburgh, University of Pittsburgh Press.
- Dowty 1979: *Dowty, David*. Word Meaning and Montague Grammar: The Semantics of Verbs and Times in Generative Semantics and in Montague's PTQ. Dordrecht: Reidel.
- Filip 1999: *Filip, Hana*. Aspect, eventuality types, and nominal reference. New York: Garland Pub.

- Kim 1969: *Kim, Jaegwon*. Events and their Descriptions: Some Considerations. – In: Resher, Nicolas. ed. *Essays in Honor of Carl G. Hempel*, pp. 198–215, Dordrecht, Reidel.
- Kim 1976: *Kim, Jaegwon*. Events as Property Exemplifications. – In: Brand, M. & Douglas Walton eds. *Action Theory: Proceedings of the Winnipeg Conference on Human Action*, pp. 159–177.
- Koeva 2021a: *Koeva, Sv*. Predikati za sastoyanie: svoystva i lingvistichni testove. – In: *Zeszyty Cyrylo-Metodiańskie*, 10, pp. 137–157.
- Koeva 2021b: *Koeva, S*. Bulgarian wordnet – How does it differ from the Princeton wordnet. – In: *Papers of BAS, 8, 1, Prof. Marin Drinov Publishing House of Bulgarian Academy of Sciences*, pp. 47–70.
- Kratzer 1995: *Kratzer, Angelika*. Stage-Level and Individual-Level Predicates. In: Carlson, Gregory N. & Pelletier, Francis Jeffry, eds. *The Generic Book*, pp. 125–175. Chicago, London, The University of Chicago Press.
- Maienborn 2007: *Maienborn, Claudia*. On Davidsonian and Kimian states. – In: Comorovski, Ileana & Klaus von Heusinger. eds. *Existence: Semantics and Syntax*, 107–130, Dordrecht, Kluwer.
- Maienborn 2019: *Maienborn, Claudia*. Events and states. – In: Truswell, Robert. ed. *The Oxford Handbook of Event Structure*, pp. 50–89, Oxford, Oxford University Press.
- Michaelis 2011: *Michaelis, L. A.* Stative by Construction. In: *Linguistics* 49(6), pp. 1359–1399.
- Mourelatos 1978: *Mourelatos, A. P. D.* Events, processes and states. – *Linguistics and Philosophy*, 2, pp. 415–434. Reprinted, 1981, in P. Tedeschi and A. Zaenen (eds.), *Syntax and semantics 14: Tense and aspect* (pp. 191–212). New York, Academic Press.
- Nitsolova 2008: *Nitsolova, R.* Balgarska gramatika. Morphologiya. Sofia, Universitetsko izdatelstvo “Sv. Kliment Ohridski”.
- Paducheva 1996: *Paducheva, El*. Semanticheskie issledovaniya: Semantika vermin i vida v russkom jazyke; Semantika narativa. Moskva, Jazyki slavjanskoy kul’tury.
- Parsons: 1990: *Parsons, T.* Events in the semantics of English: A study in subatomic semantics. – In: *Current Studies in Linguistics Series*, 19. Cambridge, MA: MIT Press.
- Partee 1984: *Partee, B.* Nominal and temporal anaphora. In: *Linguistics and Philosophy*, 7, pp. 243–286.
- Reichenbach 1947: *Reichenbach, H.* Elements of Symbolic Logic. New York, The Macmillan Company, pp. 287–298.
- Spencer, Zaretskaya 1998: *Spencer, A., M. Zaretskaya*. Stative predicates in Russian and their nominalizations. – In: *Essex research reports in linguistics*, 22, pp. 33–66.
- Van Valin, LaPolla 1997: *Van Valin, Robert D., Randy LaPolla*. Syntax: Structure, meaning and function. Cambridge, Cambridge University Press.

Vendler 1957: *Vendler, Zeno*. Verbs and times. – In: *Philosophical Review*, 56, pp. 143–160.

Zaliznjak 1992: *Zaliznjak, A*. Issledovanie semantiki predikatov vnutrennego sostojanija. München, Otto Sagner.

Zimmerling 2018: *Zimmerling, A*. Predikativy i predikaty sostojanija v rusском jazyke. – In: *Slavistična revija*. No. 1, pp. 45–64.

✉ Проф. д-р Светла Коева

Секция по компютърна лингвистика

Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“

при Българската академия на науките

бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113, София, България

✉ *Prof. Svetla Koeva, PhD*

Department of Computational linguistics

Institute for Bulgarian Language “Prof. Lyubomir Andreychin”

Bulgarian Academy of Sciences

52 Shipchenski prohod, Bl. 17, Sofia 1113, Bulgaria

Публикувано: 5 юли 2022 г.

Published: 5 Juli 2022